

Nr 143

*Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående
statstjänstemännens löner under åren 1960 och 1961
m. m. jämte i ämnet väckta motioner.*

(5:e avd.)

I propositionen nr 151 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för den 22 april 1960, föreslagit riksdagen att 1) antaga vid propositionen fogat förslag till förordning om ändrad lydelse av 2 och 3 §§ statens löneförordning den 31 maj 1957 (nr 228); 2) godkänna de i statsrådsprotokollet redovisade överenskommelserna den 13 april 1960 angående statstjänstemännens löner under åren 1960 och 1961 m. m. samt den 8 april 1960 angående anställningsvillkoren för vissa överläkare m. fl. i vad överenskommelsen avser karolinska sjukhuset, serafimerlasarettet och akademiska sjukhuset i Uppsala; 3) besluta att till de i statens löneförordning angivna grundlönerna skall, med de undantag varom Kungl. Maj:t kan finna gott förordna, under åren 1960 och 1961 läggas särskilda tillägg enligt de grunder, som anges i förenämnda överenskommelse den 13 april 1960; 4) besluta att pensioner och kristillägg skall höjas i enlighet med de grunder, som redovisats i statsrådsprotokollet; 5) bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen angivna grunder besluta om höjning av arvoden till befattningshavare i statlig eller statsunderstödd verksamhet; 6) godkänna de i statsrådsprotokollet framlagda grunderna för kontraktsanställning av viss teknikerpersonal m. m.; 7) bemyndiga Kungl. Maj:t att besluta om vissa pensioner och gratifikationer i huvudsaklig anslutning till av departementschefen angivna grunder; 8) bemyndiga Kungl. Maj:t att meddela de föreskrifter och vidtaga de åtgärder i övrigt, som erfordras för genomförande av en bostadslångivning för statsanställda i huvudsaklig överensstämmelse med vad som i statsrådsprotokollet anförts; 9) godkänna övriga i statsrådsprotokollet berörda förslag; 10) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga av förslagen betingade ändringar i vederbörliga personalförteckningar; 11) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga av förslagen betingade ändringar i med stöd av riksdagens beslut utfärdade avlönings- och pensionsförfattningar; 12) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga i övrigt erforderliga åtgärder för förslagets genomförande ävensom meddela erforderliga övergångsbestämmelser; 13) bemyndiga Kungl. Maj:t att för budgetåren 1959/60 och 1960/61 i enlighet med vad som i statsrådsprotokollet anförts medge överskridanden av maxi-

merade anslag och anslagsposter; 14) till Täckning av beräknade merkostnader för löner och pensioner m. m. å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1959/60 under tolfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 65 000 000 kronor; 15) till Täckning av beräknade merkostnader för löner och pensioner m. m. å riksstaten för budgetåret 1960/61 under tolfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 225 000 000 kronor; 16) till Täckning av beräknade merkostnader för löner å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1959/60 under fjärde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 14 000 000 kronor; samt 17) till Täckning av beräknade merkostnader för löner å riksstaten för budgetåret 1960/61 under fjärde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 45 000 000 kronor.

Det vid propositionen fogade förslaget till förordning om ändrad lydelse av 2 och 3 §§ statens löneförordning den 31 maj 1957 (nr 228) finns intaget å s. 2—6 i densamma.

Propositionen

I propositionen redovisas en den 13 april 1960 — under förbehåll för Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande — med statstjänstemännens huvudorganisationer träffad överenskommelse om statstjänstemännens löner under åren 1960 och 1961 m. m. I anslutning härtill underställes riksdagen för antagande vissa av överenskommelsen betingade förslag till ändringar i statens löneförordning.

Vidare redovisas i propositionen en den 8 april 1960 — under förbehåll för Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande — med Sveriges läkarförbund träffad överenskommelse angående ändrade anställningsvillkor för vissa överläkare och biträdande överläkare med anledning av den nya sjukhuslagens tillämpning å dessa läkare.

För innevarande och nästkommande budgetår äskas särskilda anslag till täckning av beräknade merkostnader för löner och pensioner till följd av de sålunda träffade överenskommelserna.

I propositionen anmäles vidare förslag rörande ändrade grunder för kontraktsanställning av teknikerpersonal m. m., pensionering i vissa övergångsfall samt viss bostadslånggivning för statsanställda.

Överenskommelsen om statstjänstemännens löner under åren 1960 och 1961 har följande innehåll:

1. För 1960 höjes totallönerna för 1959 med 5 procent. Beträffande löneplan B skall härvid fr. o. m. den 1 juli 1960 höjningen ske med utgångspunkt i de baslönebelopp, som framgår av vid överenskommelsen fogad bilaga.

För 1961 höjes de vid utgången av 1960 gällande totallönerna med 5 procent.

2. Till statens löneförordning knutna tillägg, ersättningar och avdrag omräknas i anslutning till totallönerna enligt punkten 1.

Till grund för beräkningen av timbelopp för övertidsersättning skall härvid

fr. o. m. den 1 juli 1960 läggas en timlön motsvarande 1/195 av månadslönen.

3. Av Kungl. Maj:t fastställd avlöning till arvodesanställd personal höjes för 1960 med ungefär 5 procent och för 1961 med ytterligare ungefär 5 procent.

4. Den retroaktiva regleringen för 1960 av löneförmånerna sker enligt schablonmässiga grunder med beaktande endast av löneplanslönen för månad, C-avdrag samt B-avdrag vid längre tids ledighet.

5. Antalet ortsgrupper inom lönegrupperingen minskas fr. o. m. den 1 januari 1962 från fyra till tre genom uppflyttning av samtliga till ortsgrupp 2 hänfödda orter till ortsgrupp 3.

6. Ändrad lönegradsplacering av tjänster m. m. genomföres i enlighet med vad som framgår av vid överenskommelsen fogad bilaga. Placering i lönegrad av teknisk biträdespersonal m. m. sker enligt vad som framgår av vid överenskommelsen fogad bilaga.

Förslagen genomföres — där ej annat särskilt anges — fr. o. m. den 1 juli 1960.

I fråga om tjänster, som föreslås till nedflyttning i lönegrad (löneklass), skall nuvarande tjänst innehavares löneställning ej påverkas.

7. Ändringar m. m. i fråga om pensioneringsperioder och pensionsåldrar genomföres fr. o. m. den 1 juli 1960 i enlighet med vad som framgår av vid överenskommelsen fogad bilaga.

Övergångsbestämmelserna till Kungl. Maj:ts brev till statskontoret den 15 januari 1960 angående föreskrifter i fråga om pensioneringsperioder och pensionsåldrar m. m. för anställningar, som avses i 1 § 1 mom. statens allmänna tjänstepensionsreglemente (SPR), skall äga motsvarande tillämpning.

8. Ändringar beträffande vissa avlöningsförmåner m. m. genomföres i enlighet med vad som framgår av vid överenskommelsen fogad bilaga. Förslagen genomföres — där ej annat särskilt anges — fr. o. m. den 1 juli 1960.

9. Inom civildepartementet skall göras en översyn av tilläggsarvoden och särskilda ersättningar. Översynen skall verkställas inom sådan tid, att av densamma föranledd arvodesreglering kan ske den 1 juli 1961.

10. Bruttobelopp av SPR-pension eller av sådan personalpension, som ingår i riktnivå för pension enligt äldre bestämmelser, ävensom basbelopp av äldre pension höjes fr. o. m. juli 1960 med 5 procent av 1959 års belopp. Fr. o. m. januari 1961 sker höjning med 5 procent av det fr. o. m. juli 1960 gällande beloppet.

Till den, som vid utgången av juni 1960 uppbär SPR-pension eller pension enligt äldre bestämmelser, utbetalas särskilt pensionstillägg. Tillägget uträknas på grundval av förhållandena vid sistnämnda tidpunkt och utgår med sex gånger skillnaden mellan månatlig pension med 1960 års förhöjning och icke förhöjd sådan pension, dock att beträffande den, som i juni 1960 uppbär egenpension från pensionsbeviljande myndighet, tillägg icke skall utgå för längre tid än den, varunder sådan pension uppburits.

11. Kristillägg, som utgår på lönerna till vissa befattningshavare, som överförts till indragningsstat eller enligt egen önskan kvarstår på gammal lönestat, ävensom på vissa pensioner, beräknas för 1960 och 1961 i anslutning till pensionshöjningarna enligt punkten 10.

12. Vid avvägningen av förslagen har slutligt beaktats arbetstidsförkortningen från 47 till 45 timmar enligt överenskommelsen den 21 november 1958.

13. Fredsplikt skall gälla intill dess förhandlingar upptas om 1962 års löner.

Överenskommelsen angående ändrade anställningsvillkor för vissa överläkare och biträdande överläkare har följande innehåll.

1. Vid i bilagorna A—D¹ upptagna läkartjänster skall utgå där angivna överenskomna löneförmåner på sätt framgår av i vad avser

a) Karolinska sjukhuset, Serafimerlasarettet och Akademiska sjukhuset i Uppsala	<i>Bilaga A</i>
b) Lunds lasarett	<i>Bilaga B</i>
c) Stockholms stads sjukhus	<i>Bilaga C</i>
d) Malmö allmänna sjukhus	<i>Bilaga D</i>

2. Vid bestämmandet av avlöningsförstärkningen ha parterna förutsatt, att professor (laborator, motsvarande)-överläkare skall utöva enskild praktik eller öppen mottagning endast i begränsad omfattning.

3. Professor (laborator, motsvarande)-överläkare, annan överläkare och biträdande överläkare, som haft rätt mottaga frivilligt tillbjuden ersättning från patienter på enskilda och halvenskilda rum å eget sjukhus — beträffande Akademiska sjukhuset här avsedd läkare, som haft rätt att debitera dylik ersättning — och som genom utdrag ur självdeklaration styrker, att han i sin nu innehavda tjänst för åren 1956—1958 uppburit i genomsnitt högre årlig inkomst av sådan ersättning än som kompenserats enligt punkt 1, är, så länge han kvarstår i samma tjänst med oförändrad lönegradsplacement, berättigad till personligt lönetillägg motsvarande för år räknat skillnaden mellan å ena sidan den genomsnittliga inkomsten av frivilligt tillbjuden (respektive debiterad) ersättning under nämnda år samt å den andra sidan i vad avser

- a) professor (laborator, motsvarande)-överläkare överenskommen avlöningsförstärkning minskad med i förekommande fall för åren 1956—1958 utgående genomsnittligt överläkararvode,
- b) annan överläkare värdet av den löneförbättring han genom denna överenskommelse erhåller genom uppflyttning (placering) i lönegrad och/eller avlöningsförstärkning (motsvarande arvode), ökat med värdet av de med lönegradshöjningen förenade pensionsförmånerna,
- c) biträdande överläkare i förekommande fall överenskommen avlöningsförstärkning.

Vid uppflyttning i lönegrad efter den 1 juli 1960 skall det personliga tillägget reduceras med värdet av lönegradsförbättringen, inklusive pensionsförbättringen.

Läkare skall för att komma i åtnjutande av här avsett personligt tillägg skriftligen framställa anspråk härpå senast den 31 oktober 1960.

4. Under semester, tjänstledighet och vikariat skall vid Karolinska sjukhuset, Serafimerlasarettet och Akademiska sjukhuset avlöningsförstärkning och personligt tillägg i princip utgå efter samma grunder, som gälla i fråga om avlöningsförstärkning i statens allmänna avlöningsreglemente. För övriga i denna överenskommelse avsedda läkare skall tillämpas av respektive huvudman meddelade bestämmelser.

5. I de fall, då beloppet av frivilligt tillbjuden ersättning icke förts särskilt i självdeklaration, må beloppet styrkas på annat sätt, som respektive huvudman godkänner.

I de fall, då läkare icke uppehållit tjänsten under hela den angivna treårsperioden eller tillträtt densamma efter utgången av år 1958, prövar respektive huvudman i vad mån de av läkaren lämnade styrkta inkomstuppgifterna det oaktat kunna läggas till grund för beräkning av genomsnittlig inkomst av angivet slag.

¹ I statsrådsprotokollet redovisas endast förslagen under a) (s. 86 o. 87)

6. Överläkare vid Karolinska sjukhuset, Serafimerlasarettet och Akademiska sjukhuset, som omfattas av denna överenskommelse, skall vid utövande av privatpraktik på sjukhuset erlagga ersättning för lokal, personal, instrument m. m. enligt vederbörande direktions bestämmande. Motsvarande skall gälla för professor, som är överläkare vid Stockholms stads sjukhus eller Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt.

Annan överläkare än här ovan avses, vilken omfattas av denna överenskommelse, erlägger till huvudmannen 1 krona för varje besök på hans privatpraktik på sjukhuset.

7. Denna överenskommelse gäller från och med den 1 juli 1960. I vad avser Stockholm och Malmö gäller överenskommelsen till och med den 31 december 1962 med en ömsesidig uppsägningstid av sju månader med prolongation för ett år i sänder vid utebliven uppsägning. Uppsägning skall för att vara giltig åtföljas av förslag till ny överenskommelse.

I statsrådsprotokollet behandlas närmare den angående statstjänstemännens löner under åren 1960 och 1961 träffade överenskommelsen under följande rubriker:

Lönenivån m. m. (s. 9—11 och därtill hörande bilaga A).

Lönegradsändringar m. m. (s. 11—21 och därtill hörande bilaga B).

Förslag rörande vissa avlönings- och pensionsförmåner (s. 21—33 och därtill hörande bilaga C).

I förevarande sammanhang anmäls i statsrådsprotokollet jämväl *Vissa särskilda frågor* (s. 33—43 och därtill hörande bilaga D) samt behandlas frågan om *Förslagets genomförande* (s. 43—45).

Utskottet får i nu angivna hänseenden hänvisa till statsrådsprotokollet.

Motioner

I förevarande sammanhang har utskottet till behandling förehaft följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Strand* (I: 672) och den andra inom andra kammaren av herr *Persson* i Växjö (II: 832), i vilka motioner yrkats att riksdagen måtte utvidga det i propositionen begärda bemyndigandet rörande vissa bostadslån till att avse även sparbänkerna;

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Virgin* (I: 688) och den andra inom andra kammaren av herr *Hedin m. fl.* (II: 849), i vilka motioner yrkats, att riksdagen måtte uttala att flygande personal inom samtliga försvarsgrenar skall vara likställd i fråga om anställnings- och pensionsförmåner.

Beträffande motiveringen för dessa yrkanden hänvisar utskottet till motionerna I: 672 och II: 849.

Vidare har utskottet i detta sammanhang upptagit följande vid riksdagens början väckta motioner, nämligen

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Anderberg m. fl.* (I: 51) och den andra inom andra kammaren av herr

Landgren m. fl. (II: 40), i vilka motioner hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer att frågan om uppflyttning av kommuner inom ortsgrupp 2 till ortsgrupp 3 blir föremål för skyndsamt **prövning utan avvaktan** på resultatet av den mera omfattande prisgeografiska undersökningen;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Sigfrid Larsson* m. fl. (I: 291) och den andra inom andra kammaren av herr *Gustavsson* i Alvesta m. fl. (II: 503), i vilka motioner hemställts, att riksdagen, vad beträffar den statliga lönegrupperingen, måtte besluta att med verkan från den 1 januari 1961 uppflytta de orter, som nu hänförs till grupp II, till grupp III;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrarna *Nestrup* och *Nord* (I: 420) och den andra inom andra kammaren av herr *Nelander* m. fl. (II: 456), i vilka motioner hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om en skyndsamt omprövning — utan inväntande av ny prisgeografisk undersökning — av frågan om uppflyttning av de nuvarande kommunerna i ortsgrupp 2 till ortsgrupp 3;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Per-Olof Hanson* (I: 391) och den andra inom andra kammaren av herr *Rimmerfors* (II: 489), i vilka motioner, såvitt nu är i fråga, hemställts, att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att inför den svårartade krissituationen på kriminalpolitikens område, om det vid förhandlingar med berörda polisorganisationer befinnes lämpligt, utfärda sådana särskilda lönebestämmelser för polispersonalen i de större städerna att rekryteringsbehovet snarast kan fyllas;

dels ock en inom andra kammaren av herr *Kellgren* väckt motion (II: 240), i vilken hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära omprövning av extra kontoristen R. Smiths och förre extra expeditionsvakten P. A. L. Rosells pensionsfråga i syfte att tillerkänna dem avkortad pension.

Beträffande motiveringen för ifrågavarande yrkanden hänvisar utskottet till motionerna I: 51, II: 503, II: 456, I: 391 och II: 240.

Utskottet

I anslutning till det förfaringsätt som tillämpades vid fjolårets uppgörelse angående löner till statstjänstemän m. fl. under år 1959 har i den föreliggande propositionen framlagts förslag angående *dels* den allmänna löne- och pensionsnivån under åren 1960 och 1961, *dels* vissa lönegradsändringar m. m., *dels* vissa avlönings- och pensionsförmåner i övrigt, *dels* ock åtskilliga i sammanhanget aktuella särskilda frågor. Förslagen grundar sig — med få undantag — på förhandlingsöverenskommelser som, under förbehåll för Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande, träffats med statstjänste-

männens huvudorganisationer. Kostnadsökningen för statsverket vid ett genomförande av förslagen har för budgetåret 1960/61 uppskattats till ca 377 miljoner kronor i vad avser generella löne- och pensionshöjningar, ca 24 miljoner kronor i vad avser lönegradsuppflyttning av tjänster samt ca 13 miljoner kronor i vad avser ändring av vissa avlönings- och pensionsförmåner, alltså sammanlagt ca 414 miljoner kronor. Av sistnämnda belopp hänför sig ca 143 miljoner kronor till de affärsdrivande verken, ca 46 miljoner kronor till försvaret samt ca 225 miljoner kronor till statsförvaltningen i övrigt och statsunderstödd verksamhet. För budgetåret 1959/60 tillkommer på grund av generella löne- och pensionshöjningar för förra halvåret 1960 ett belopp av sammanlagt ca 121 miljoner kronor. På tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår äskas täckningsanslag å tillhoppa 79 miljoner kronor, och för budgetåret 1960/61 äskas dylika anslag å tillhoppa 270 miljoner kronor.

Vad först angår frågan om *lönenivån m. m.* avser den träffade överenskommelsen en tid av två år, nämligen 1960 och 1961. I densamma ingår till en början en revision av löneplan B. Vidare föreslås ändring av grundlönetabellerna till löneplan A, föranledd av ändring av kvoten för beräkning av övertidsersättning, samt av grundlönetabellen till löneplan B. Den i fråga om löneplanslöner föreslagna allmänna procentuella höjningen — 5 procent för vart och ett av de båda nämnda åren — avses skola på sedvanligt sätt slå igenom beträffande vissa tillägg och arvoden m. m. ävensom pensioner. Utskottet har inte funnit anledning till erinran beträffande propositionsförslaget i nu ifrågakarande del och tillstyrker det framlagda förslaget till ändringar i statens löneförordning.

Enligt den träffade uppgörelsen skall antalet ortsgrupper inom lönegrupperingen fr. o. m. den 1 januari 1962 minskas från fyra till tre genom uppflyttning av samtliga till ortsgrupp 2 hänförliga orter till ortsgrupp 3. Förslaget kan på denna punkt anses innebära en anknytning till innevarande års riksdags beslut i anledning av bevillningsutskottets betänkande nr 35, avseende antalet ortsgrupper inom beskattningen. Utskottet tillstyrker det nu föreliggande förslaget. I de vid riksdagens början väckta motionerna I: 51 och II: 40, I: 291 och II: 503 samt I: 420 och II: 456 framställes yrkanden avseende avskaffande av ortsgrupp 2 inom lönegrupperingen. Då huvudsyftet med nämnda yrkanden får anses tillgodosett genom Kungl. Maj:ts förevarande förslag påkallar de ifrågakarande motionerna inte någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

De i propositionen upptagna förslagen angående *lönegradsändringar m. m.* avser — inberäknat i förhandlingsöverenskommelsen ingående lönegradsförslag som ej ansetts behöva redovisas för riksdagen — lönegradsuppflyttning för sammanlagt i runt tal 7 000 tjänster, oavsett de lönegradsändringar som uppkommer till följd av införande av reglerad befordringsgång för vissa lärargrupper. Förhandlingsöverenskommelsen innebär emellertid i fråga om teknisk biträdespersonal även sänkning av lönegradsplaceringen för ett icke obetydligt antal tjänster.

Till en början vill utskottet liksom vid tidigare liknande tillfällen framhålla, att i fall då framlagda lönegradsförslag sammanhänger med organisatoriska förändringar utskottets ställningstagande till lönegradsförslagen sker under förbehåll för riksdagens godkännande av organisationsändringarna, i den mån så erfordras och ej redan skett.

Vad angår själva lönegradsförslagen har utskottet vid sin granskning av desamma inte funnit anledning framställa någon erinran. I fråga om några punkter får utskottet anföra följande.

Beträffande köksföreståndartjänster vid fångvårdsanstalterna innebär förslaget att de nuvarande köksföreståndartjänsterna i A 11 och A 10 skulle ändras till husmorstjänster i A 9 i samband med att de f. n. gällande formella kompetenskraven slopas. Enligt vad utskottet inhämtat avses härvid särskild utbildning, medförande reell kompetens för arbetsuppgifternas fullgörande, skola fordras för erhållande av husmorstjänst. Vad angår köksföreståndartjänsten vid Långholmsanstalten, vilken enligt förslaget inte skulle förändras till husmorstjänst utan bibehållas som köksföreståndartjänst och dessutom uppflyttas från A 12 till A 13, förutsättes enligt uppgift den reella kompetensen för tjänstens innehavare i huvudsak skola motsvara den hittillsvarande.

I fråga om polispersonal innebär förslaget uppflyttning av omkring 250 tjänster, såväl i konstapelsgraderna som befordringstjänster. I de vid riksdagens början väckta likalydande motionerna I: 391 och II: 489 yrkas, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att, om det vid förhandlingar med berörda polisorganisationer befinnes lämpligt, utfärda sådana särskilda lönebestämmelser för polispersonalen i de större städerna att rekryteringsbehovet snarast kan fyllas. I anslutning härtill vill utskottet framhålla att det föreliggande förslaget avser förbättrad lönegradsplacering för inemot 150 tjänster i de tre största städerna; härav beräknas inemot ett 100-tal beröra stockholmspolisen. Problemet om förhöjd löneställning inom storstadspolisen har alltså delvis uppmärksamrats vid de förda förhandlingarna. Utskottet anser tillräckliga skäl inte föreligga för ett bifall till motionsyrkandet, såvitt nu är i fråga. I vad de nämnda motionerna avser visst uppdrag åt polisverksamhetsutredningen har riksdagen tidigare lämnat desamma utan åtgärd (jfr utskottets utlåtande nr 11, s. 171).

Vad angår den till lönegradsförslagen hörande bilagan B vill utskottet påpeka, att en för arkitekt avsedd byrådirektörstjänst på kasernbyrån i fortifikationsförvaltningen, vilken föreslås uppflyttad från A 24 till A 26, enligt vad för utskottet upplysts skall upptagas som extra ordinarie i stället för som ordinarie. I samband med lönegradsförslagen har utskottet utan erinran tagit kännedom om en särskild sammanställning rörande lönegradsuppflyttning av vissa tjänster vid försvarets radioanstalt.

Förslaget rörande vissa *avlönings- och pensionsförmåner*, vilket bl. a. avser särskilda förmåner utöver lön, har inte givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande utöver vad nedan anföres.

Enligt den träffade överenskommelsen skall särskild ersättning med må-

natliga belopp utgå för tjänstgöring i vissa befattningar vid de organiserade flygförbanden inom armén och marinen. Överenskommelsen innebär i vissa hänseenden förbättringar av nu utgående ersättningar. I uppgörelsen ingår även viss reglering av frågan om förhöjd familjepension vid olycksfall. I motionerna I: 688 och II: 849 framhålles att i fråga om förmåner vid flygtjänstgöring skillnad råder mellan arméns och marinens flygande personal å ena sidan och flygvapnets personal å den andra; i anslutning härtill hemställes, att riksdagen måtte uttala att flygande personal inom samtliga försvarsgrenar skall vara likställd i fråga om anställnings- och pensionsförmåner. Ett ståndpunktstagande i enlighet med nämnda yrkande måste såvitt utskottet kan finna innebära ett klart avsteg från den träffade förhandlingsöverenskommelsen. Utskottet anser skäl inte föreligga för ett bifall till motionsyrkandet och vill f. ö. ifrågasätta riktigheten av den i motionerna uttalade uppfattningen, att tjänstgöringen för den flygande personalen vid armén och marinen skulle vara helt jämförbar med den vid flygvapnet förekommande.

Under avsnittet *vissa särskilda frågor* upptas i statsrådsprotokollet en del spörsmål, som sammanhänger med eller eljest aktualiserats i samband med den föreliggande löneuppgörelsen. Vad härutinnan anförts och föreslagits föranleder icke någon erinran eller något särskilt uttalande från utskottets sida utöver vad av det följande framgår.

Det i fråga om *vissa läkartjänster* framlagda förslaget angående avlöningsförstärkning till överläkare och biträdande överläkare vid karolinska sjukhuset, serafimerlasarettet och akademiska sjukhuset i Uppsala har sin grund i att genom den nya sjukhuslagen den tidigare rätten för läkare att motta s. k. frivilligt tillbjuden ersättning från patienter å halvskilt eller enskilt rum avskaffats. Förslaget ger utskottet anledning framhålla, att ifrågavarande löneförmån med hänsyn till befattningens speciella karaktär synes böra benämnas överläkararvode i sådana fall då överläkaren tillika är professor eller laborator (motsvarande).

I anslutning till förslaget om *pensionering i vissa övergångsfall* har utskottet till behandling upptagit den vid riksdagens början väckta motionen II: 240. Då prövningen av den i motionen avsedda pensionsfrågan för två extra tjänstemän synes kunna ske inom ramen för propositionsförslaget bör det i motionen framställda yrkandet inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Med avseende på *bostadslån till anställda i statens tjänst* föreslås i propositionen bemyndigande för Kungl. Maj:t att meddela föreskrifter och vidta åtgärder för genomförande av en bostadslångivning för statsanställda i huvudsaklig överensstämmelse med vad i statsrådsprotokollet anförts. Enligt vad departementschefen anfört kan härigenom vinnas besparingar för statsverket i form av minskade utgifter för särskilda förmåner i samband med omplacering.

Enligt förslaget skulle generalpoststyrelsen vara lånebeviljande myndighet. I motionerna I: 672 och II: 832 har hemställts att riksdagen måtte ut-

vidga det begärda bemyndigandet till att avse även sparbankerna. Utskottet vill i anslutning till nämnda yrkande framhålla, att den föreslagna bostadslångivningen med hänsyn till de för densamma uppställda förutsättningarna torde bli av relativt begränsad omfattning. En fördelning av långivningen på flera kreditinstitut synes redan av detta skäl ej vara ändamålsenlig. Att långivningen på förslaget sätt koncentreras till postsparbanken torde innefatta administrativa fördelar och underlätta en samlad överblick över låneverksamhetens utveckling. Då fråga här är om åtgärder från statens sida såsom arbetsgivare synes det vidare naturligt, att de genomföres i samarbete mellan postsparbanken i egenskap av statlig myndighet och vederbörande anställningsmyndigheter. Utskottet har inte funnit tillräckliga skäl för ett tillstyrkande av motionerna.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

A. att riksdagen må

1) antaga vid propositionen nr 151 fogat förslag till *förordning om ändrad lydelse av 2 och 3 §§ statens löneförordning den 31 maj 1957 (nr 228)*;

2) godkänna de i statsrådsprotokollet över civilärenden för den 22 april 1960 redovisade överenskommelserna den 13 april 1960 angående statstjänstemännens löner under åren 1960 och 1961 m. m. samt den 8 april 1960 angående anställningsvillkoren för vissa överläkare m. fl. i vad överenskommelsen avser karolinska sjukhuset, serafimerlasarettet och akademiska sjukhuset i Uppsala;

3) besluta att till de i statens löneförordning angivna grundlönerna skall, med de undantag varom Kungl. Maj:t kan finna gott förordna, under åren 1960 och 1961 läggas särskilda tillägg enligt de grunder, som anges i förenämnda överenskommelse den 13 april 1960;

4) besluta att pensioner och kristillägg skall höjas i enlighet med de grunder, som redovisats i statsrådsprotokollet;

5) bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med i statsrådsprotokollet angivna grunder besluta om höjning av arvoden till befattningshavare i statlig eller statsunderstödd verksamhet;

6) godkänna de i statsrådsprotokollet framlagda grunderna för kontraktsanställning av viss teknikerpersonal m. m.;

7) bemyndiga Kungl. Maj:t att besluta om vissa pensioner och gratifikationer i huvudsaklig anslutning till i statsrådsprotokollet angivna grunder;

8) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 672 och II: 832, bemyndiga Kungl. Maj:t att meddela de föreskrifter och vidtaga de åtgärder i övrigt, som erfordras för genomförande av en bostadslångivning för stats-

anställda i huvudsaklig överensstämmelse med vad i statsrådsprotokollet anförts;

9) godkänna övriga i statsrådsprotokollet berörda förslag;

10) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga av förslagen betingade ändringar i vederbörliga personalförteckningar;

11) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga av förslagen betingade ändringar i med stöd av riksdagens beslut utfärdade avlönings- och pensionsförfattningar;

12) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga i övrigt erforderliga åtgärder för förslagens genomförande ävensom meddela erforderliga övergångsbestämmelser;

13) bemyndiga Kungl. Maj:t att för budgetåren 1959/60 och 1960/61 i enlighet med vad som i statsrådsprotokollet anförts medge överskridanden av maximerade anslag och anslagsposter;

14) till *Täckning av beräknade merkostnader för löner och pensioner m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1959/60 under tolfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 65 000 000 kronor;

15) till *Täckning av beräknade merkostnader för löner och pensioner m. m.* för budgetåret 1960/61 under tolfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 225 000 000 kronor;

16) till *Täckning av beräknade merkostnader för löner* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1959/60 under fjärde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 14 000 000 kronor;

17) till *Täckning av beräknade merkostnader för löner* för budgetåret 1960/61 under fjärde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 45 000 000 kronor;

B. att motionerna I: 51 och II: 40 samt I: 420 och II: 456 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

C. att motionerna I: 291 och II: 503 icke må av riksdagen bifallas;

D. att motionerna I: 391 och II: 489, såvitt nu är i fråga, icke må av riksdagen bifallas;

E. att motionerna I: 688 och II: 849 icke må av riksdagen bifallas;

F. att motionen II: 240 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 20 maj 1960

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Näsström, Gillström, Einar Persson, Ivar Johansson, Birger Andersson, fröken Andersson, herrar Thun, Pålsson, Rikard Svensson, Mårtensson, Bertil Petersson, Anders Johansson, Herbert Larsson, Edström och Källqvist; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Åkerström, Petterson i Degerfors, Malmborg, Staxäng, Persson i Växjö, Gustafsson i Stockholm, Svensson i Stenkyrka, Nilsson i Göingegården, fröken Elmén, herrar Lundqvist i Trollhättan, Almgren, Nihlfors, Gustafsson i Uddevalla och Gustafsson i Kärby.

Reservationer

av herrar *Staxäng* och *Persson* i Växjö.

Särskilt yttrande

av herr *Nihlfors*, som anfört:

»Sedan motionerna I: 391 och II: 489 framlades i januari i år har vissa åtgärder vidtagits i syfte att stimulera polisrekryteringen i de större städerna. Bl. a. har överenskommelse om vissa lönegradsjusteringar träffats och därmed har ökade befordringsmöjligheter åstadkommits. Dessa åtgärder kan emellertid enligt min mening endast betraktas som ett första steg i en utveckling som kräver ytterligare åtgärder för att väsentligt förbättra rekryteringsmöjligheterna för poliskårerna. Sedan december 1959, då statsrådet och chefen för civildepartementet inte ansåg att läget ingav några allvarliga farhågor, har för Stockholms vidkommande, bortsett från en tillfällig uppgång, en ytterligare försämring av vakansläget inträtt. Medan det av civilministern redovisade antalet vakanser i slutet av 1959 var omkring 130 var antalet den 1 maj i år 166. Då är emellertid att märka att antalet vakanser är räknat med utgångspunkt från en personalstat som även om alla tjänster vore besatta ändå vore mycket otillräcklig.

Som påpekades i de nämnda motionerna är personalstyrkan inom Stockholms-polisen i dag inte mycket större än den var för 10 år sedan, trots att arbetsuppgifterna under motsvarande tid i det närmaste fördubblats. I detta sammanhang påpekades emellertid att detta förhållande likväl icke behöver kräva en nyrekrytering i direkt proportion till de ökade arbetsuppgifterna. Möjligheter finns nämligen att genom rationaliseringar och förändringar i lagstiftningen förenkla polisarbetet.

I kampen mot den tilltagande kriminaliteten, som är särskilt markerad bland ungdomen, är det av allra största betydelse att åstadkomma en stark

polisbevakning i våra städer och tätorter. Vid sidan av andra också ytterst angelägna förbyggande åtgärder torde en effektiv polisbevakning vara ett av de mest verkningsfulla medlen när det gäller att förhindra brott. Likaså torde vetskapen om att samhället har resurser att snabbt ingripa och beivra begångna brott verka starkt återhållande på brottsfrekvensen.

Slutligen bör starkt understrykas vikten av att statsmakterna även i fortsättningen ägnar frågan om ökad polisrekrytering den allra största uppmärksamhet.»